

zaPAU

„Okręty flagowe” naszej nauki i jej „łodzi podwodne”

Od szeregu lat Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego pracowicie, w bardziej lub mniej sensowny sposób, prowadzi rankingi instytucji naukowych w naszym kraju. Nie jest w nich jednak brany pod uwagę fakt, że nie są to instytucje homogenne. W ostatnich kilku latach uczestniczyłem w gremiach oceniających jakość pracy badaczy Uniwersytetu Jagiellońskiego i Instytutu Farmakologii PAN (w których to instytucjach pracuję). Nie mogłem oprzeć się wrażeniu, że na każdym z 15 Wydziałów Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz w Instytucie Farmakologii (w sumie to 16 bardzo dobrych jednostek naukowych) około 25% badaczy (licząc optymistycznie) pracuje naukowo intensywnie, 25% robi niewiele lub zgoła nic, a pozostała część przebywa w górnych lub dolnych strefach stanów średnich. Postanowiłem sprawdzić, co się stanie, jeżeli z wyników uzyskiwanych przez jedną z jednostek naukowych wyłączymy efekty pracy 25% najlepszych (wg danych naukometrycznych) albo 25% najłabszych składowych tej instytucji (zakłady, katedry).

Wyniki dają do myślenia. Eliminacja 1/4 najlepszych jednostek spowodowała 43% spadek liczby publikacji, 50% spadek liczby cytowań oraz 25% spadek wartości współczynnika Hirscha h (patrz tabela); spadki były zatem znaczące, może bardziej niż się tego można było spodziewać. Wyłączenie 1/4 jednostek najłabszych, choć wywołało 15% spadek liczby publikacji, to spadek liczby cytowań wyniósł już tylko 10%, a indeks h się nie zmienił. Znaczy to, że niewielki spadek liczby publikacji oraz jeszcze mniejszy cytowań dotyczy publikacji najmniej wartościowych, niewchodzących w skład indeksu h instytucji.

Analizując dalej, okazuje się, że w pierwszym przypadku instytucja naukowa spada do kategorii B rankingu MNiSW, zmieniając się z „okrętu flagowego” w „łódź podwodną”, zanurzając się pod poziom oceanu wiedzy. Można sobie również wyobrazić sytuację, że „łodzi podwodne” nauki, eliminując jednostki najłabsze, mogą awansować w rankingu, wypływając na powierzchnię. Stać się tak może za sprawą spadku zmiany słynnej wartości N , przez którą dzielony jest wynik naukowy jednostki. Wnioski są proste, w każdej instytucji znajduje się balast ciągnący jednostkę w dół. Badacze tworzący ów balast (mówimy tu o samodzielnych pracownikach nauki) zatrudnieni są na tych samych zasadach co badacze z górnej półki, zarabiając tyle samo i tak samo mając gwarancję stałej pracy. Rektorzy, dziekani i dyrektorzy instytucji naukowych powinni próbować na ten stan wpływać, może to bowiem decydować, czy jednostki, którymi kierują, zatoną, czy się wynurzą.

Zarówno Uniwersytet Jagielloński, jak i Instytut Farmakologii PAN należą do najlepszych instytucji naukowych w kraju. Jak wygląda sytuacja w słabych, aż strach pomyśleć.

ANDRZEJ PILC

PS Pociąg staje na stacji. Obudzony facet pyta: „Gdzie jesteśmy?” – „Jesteśmy w Łodzi”. – „A dokąd ta łódź płynie?” – „Ona nie płynie, ona tonie!”. Podobnie surrealistyczne sytuacje nie są obce nauce w naszym kraju. Czy łódź wypłynie, czy zatonie, zależy od nas samych.

Tabela przedstawia dokonania konkretnej instytucji naukowej w okresie ostatnich 10 lat. Dotyczy liczby publikacji, cytowań i współczynnika h przed eliminacją lub po niej 1/4 najlepszych lub 1/4 najłabszych jej składowych (zakłady, katedry).

	Liczba prac	%	Cytowania	%	Indeks h	%
Całość	1122	100	15600	100	52	100
(-) górne 25%	645	57	7855	50	39	75
(-) dolne 25%	959	85	14114	90	52	100

PAUza Akademicka – www.pauza.krakow.pl – tygodnik Polskiej Akademii Umiejętności i środowiska naukowego.

Rada Redakcyjna: Magdalena Bajer, Andrzej Białas, Aleksander Koj, Janusz Limon, Ewa Lipska, Stanisław Rodziński, Piotr Sztompka, Jerzy Vetulani, Marta Wyka, Jerzy Wyrozumski, Jakub Zakrzewski, Franciszek Ziejka.

Redakcja: Andrzej Białas – redaktor naczelny; Andrzej Kobos, Marian Nowy – redaktorzy; Adam Korpak – grafika; Anna Michalewicz – dyrektor administracyjny; Witold Brzoskowski – fotokład; Wydawnictwo PAU – konsultacje.

Adres do korespondencji: Polska Akademia Umiejętności, 31–016 Kraków, ul. Sławkowska 17; e-mail: pauza@pau.krakow.pl

Oczekujemy na artykuły do 6 000 znaków (ze spacjami) i ilustracje w formacie JPEG o rozdzielczości 300 dpi. Redakcja zastrzega sobie prawo skracania artykułów i korespondencji oraz zaopatrywania ich własnymi tytułami. Artykułów niezamówionych redakcja nie zwraca.